

"הסוד – אחריות ונאמנות" מצגת מלווה לפרק בסדרת הרשת FREEZE

גילאים: חטיבות הביניים

מטרות:

- התלמידים יכירו את הדילמה בין שמירת סוד של חבר לבין אחריות לשלומם וביטחונם.
- התלמידים יחשבו על דרכי התמודדות במקרה שבו חבר משתף אותם בסוד שעלול לסכן אותו.
- התלמידים יכירו את ההבדל בין שיתוף נכון בסוד לבין הלשנה.

רקע

המצגת שלפניכם מלווה את הפרק "הסוד" מתוך סדרת הרשת Freeze הכוללת שישה פרקים העוסקים במצבים חברתיים מגוונים. כל אחד מפרקי הסדרה מלווה במצגת שמסייעת לארגן את השיעור, להעלות שאלות ולתת לתלמידים כלים להתמודדות בעזרת התיווך של המורה.

פרק זה מציג את סיפורה של מאיה, שחושבת לברוח מהבית. מאיה מספרת על כך לחברתה נוגה ומבקשת ממנה לשמור זאת בסוד. הפרק מציג את הדילמה של נוגה – האם לשמור סוד או לשתף מבוגר? ומעלה את השאלה מהי דרך ההתמודדות הטובה ביותר במקרה כזה. כמו כן מוצגות נקודות המבט השונות על המקרה.

בקרב תלמידים, דיווח על מעשים של חברים נחשב להלשנה. מי שמלשין על חברו נחשב בוגד שמשתף פעולה עם המבוגרים. התלמידים חוששים מכך מאוד, ולכן פעמים רבות גם במקרים של פגיעה של התלמיד בעצמו או בתלמיד אחר, הדבר נשמר בסוד ולא מועבר לצוות.

בחטיבות הביניים המצב מחמיר. בגיל ההתבגרות – המאופיין בתחושת אומניפוטנטיות ("כל יכול"), בצורך בחופש ובעצמאות, וכמובן בצורך להשתייך לקבוצת השווים – מתחזקת הנטייה לשמור סודות ולא לשתף את המבוגרים. גיל ההתבגרות מתאפיין גם בהשגחה פחותה יחסית של המבוגרים, על רקע עלייה ביכולת התנהלות עצמאית.

ההתרחקות של המבוגר האחראי יוצרת מעין ואקום שאותו ממלאים החברים וקבוצת השווים. בני הנוער מושפעים יותר מחבריהם, ובאופן טבעי חשופים יותר למידע זה על זה, שחלקו עלול להיות מסוכן או פוגעני.

הקושי הוא שמערכת השיקולים של בני הנוער לא תמיד מאוזנת וקשה להם לקבל החלטה מושכלת מתי לשתף, איך לשתף ואת מי. לא פעם מתבגרים מתקשים להתמודד עם מצבים מורכבים של קונפליקט כמו במקרה של עזרה לחבר שכרוכה בהפרת סוד. נוסף על כך, ההבנה שלהם את המציאות נוטה להיות נוקשה וחד-ממדית: או "להיות נאמן לחבר" או "לבגוד

ולהלשין". קשה למתבגרים להגמיש את נקודת המבט ולהבין שאפשר להיות גם נאמן לחבר וגם להפר הבטחה לטובתו.

בפרק זה אנו מבקשים להציג את ההתלבטות סביב שיתוף מבוגר בסוד של חבר, ולהעלות לדיון עם התלמידים את האפשרויות השונות, על היתרונות והחסרונות שלהן.

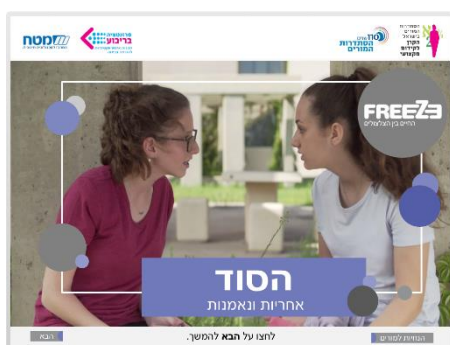
מסרים להעברה בכיתה בעקבות הצפייה בפרק:

- לכולנו חשוב להיות נאמנים לחברינו, כפי שהיינו רוצים שהם יהיו נאמנים לנו.
- יש סודות ששמירה עליהם דווקא מסכנת את החבר ולכן חייבים לשתף בהם מבוגר.
- להדגיש ששיתוף מבוגר מתוך דאגה לחבר אינו בגידה והלשנה, גם אם לטווח קצר זו תהיה ההרגשה. בחברות אמיתית לעיתים מאכזבים את החבר ומתעמתים איתו.
- כדאי להגיד לחבר מה אתם מרגישים לגבי הסוד שסיפר לכם (אתם דואגים, זה מלחיץ אתכם), ולעודד אותו לפנות למבוגר שאיתו הוא מרגיש בנוח.
- לזכור שרגשות יכולים להיות אמביוולנטיים, לא חד-משמעיים – אפשר להרגיש "גם וגם". כשחבר משתף אותנו בסוד ודורש שלא נספר, חלק ממנו רוצה שנספר במקומו – להוריו או למבוגר שיעזור לו. הרצון הוא לא מודע, ולא ייאמר בגלוי, אבל אם החבר לא היה רוצה שמישהו ידע על כך, הוא לא היה מספר כלל.
- באופן כללי, כדאי לומר לתלמידים שהם בגיל שקורים בו הרבה דברים, לפעמים מפחידים ולא נעימים או מבלבלים, ולא כדאי להישאר לבד עם הדברים אלא למצוא אדם מבוגר שסומכים עליו ולשתף אותו.
- אם אתם מרגישים תחושה לא נוחה משמירת סוד, מוטב לספר ולא לשמור בבטן. כשמשתפים אדם אחר, אפשר לראות את הדברים מזווית אחרת ולשמור על פרופרציות.

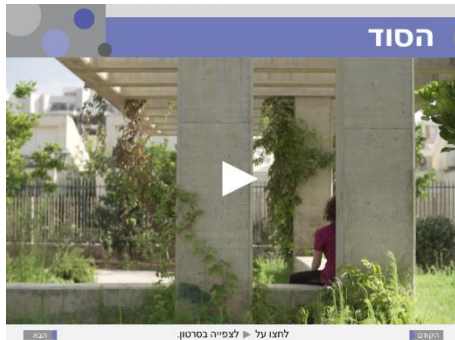
מבנה המצגת

שקופית הפתיחה:

שקופית זו מציגה את שם המצגת.

שקופית 2: צפייה בסרטון - הסוד

לאחר הצפייה תוכלו לשאול את התלמידים בדיון פתוח:

- מה רואים בפרק? (מאיה מתכננת לברוח לאילת ונוגה מנסה להניא אותה מכך, נוגה מתלבטת אם לספר למישהו על כך שמאיה מתכוונת לברוח לאילת).
- מה דעתכם על ההתלבטות של מאיה אם לספר או לא לספר? האם יש פה התלבטות באמת? אתם יכולים להבין את זה? למה כן? למה לא?

שקופית 3: איך הן מרגישות?

שקופית זו מאפשרת דיון הנוגע לרגשותיהן של מאיה ונוגה.

בשקופית זו תמצאו פעילות של גרירת רגשות. על התלמידים לגרור את הרגשות המתאימים לכל אחת מהדמויות. הרגשות שיופיעו בשקופית: פחד, כעס, קנאה, דאגה, רוגע, לחץ, חוסר אונים, ביטחון, שנאה, אומץ, אחריות, בלבול, תקווה.

תוכלו להשתמש בשאלות אלו להעמקת הדיון ברגשותיהן של מאיה ונוגה:

- למה בחרתם את הרגשות שבחרתם?
- איך אתם הייתם מרגישים במצב כזה?
- האם לדעתכם מאיה מבקשת מנוגה משהו הגיוני? למה כן? למה לא?
- לפי דעתכם, למה מאיה מספרת לנוגה את הסוד?

שקופית 4: כשחבר משתף אותי בבעיה...

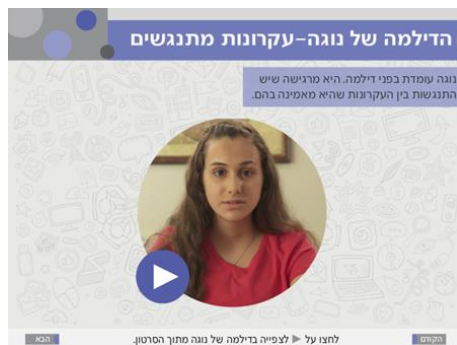
שקופית זו מעלה אפשרויות שונות לתגובה, כאשר חבר משתף אותי בבעיה. תוכלו להפעיל את התלמידים באמצעות סקר. הסקר מציג שלוש תגובות אפשריות שנוגה יכולה להגיב. כתבו מעל כל עמדה את מספר התלמידים שהצביעו עברה:

- להקשיב ולהביע את דעתה.
- להיצמד אליה ולא לעזוב אותה עד שהיא תדע שמאיה שינתה את דעתה.
- לשכנע אותה לדבר עם מישהו מבוגר שיעזור לה.

לאחר הסקר תוכלו להיעזר בשאלות אלו להעמקת הדיון בהתייחסות לתוצאות הסקר ובחירת התלמידים:

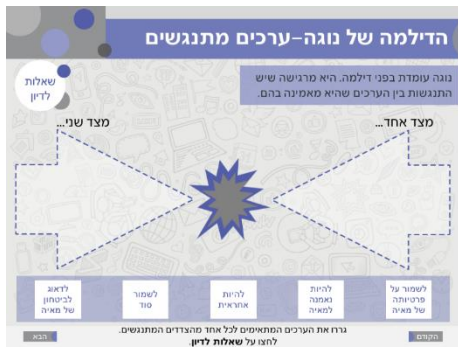
- מה דעתם על תוצאות הסקר?
- מה עוזר לכם באופן כללי במצבי קושי ומצוקה? איך אתם מתמודדים?
- האם לדעתכם נוגה עשתה הכול כדי לעזור למאיה? האם היא הייתה יכולה לעשות דברים אחרים?

שקופית 5: הדילמה של נוגה – עקרונות מתנגשים – חלק א

בשקופית זו תוכלו, בלחיצה על סימן ה-Play, לצפות בקטע מתוך הסרטון, שבו נוגה מציגה את הדילמה שלה – מצד אחד החשש שמאיה תיפגע ומצד שני הרצון לשמור על הסוד.

שקופית 6: הדילמה של נוגה – עקרונות מתנגשים – חלק ב

בקשו מהתלמידים לגרור את העקרונות המתאימים לכל אחד מהצדדים.

העקרונות המופיעים במאגר: להיות נאמנה למאיה, לשמור סוד, לדאוג לביטחון של מאיה, לשמור על החיים של מאיה, להיות אחראית, לשמור על הפרטיות של מאיה, לסמוך על מאיה, לשתף מבוגר כשצריך.

בלחיצה על הכפתור "שאלות לדיון" יעלו השאלות

האלה, תוכלו להיעזר בהן להעמקת הדיון:

- מה עושים כשהעקרונות מתנגשים זה בזה? איך מכריעים?
- האם העקרונות באמת מתנגשים? (למשל – אם אני דואג לביטחונה של חבר, האם זה נחשב חוסר נאמנות?)
- האם יש דרך שלישית? (לנסות לדבר שוב עם מאיה, לשכנע אותה לוותר על התוכנית/לשתף את ההורים בעצמה/לנסוע בידיעתם ובעזרתם, להסביר למאיה שהיא דואגת לה ולכן מתכוונת לשתף מבוגר במצוקתה).

אפשרו לתלמידים לדון באופן פתוח ולהביע כל דעה. חשוב להעביר מסר לתלמידים כי שמירה על ערך החיים והביטחון עולה על כל ערך אחר!

כדאי לבדוק עם הכיתה בנוגע לערך "להיות נאמנה למאיה" מה לדעתם המשמעות של "להיות נאמנה"? האם לשמור סוד משמעו נאמנות או לחלופין – לדאוג לביטחונה?

ניתן להסביר לתלמידים כי כאשר חבר אומר לנו "אל תספר בשום אופן" קיים גם מסר סמוי ולא מודע שיכול לסתור את המסר המילולי, מסר שיכול לומר "תספר בשבילי כי קשה לי לספר... כי אני מתבייש לבקש עזרה".

שקופית 7: נקודות מבט שונות

שקופית זו מציפה את נקודות המבט השונות של חברי הכיתה.

בלחיצה על כפתור ה - Play תוכלו לצפות ברפלקציות של כל אחד מחבריה של נוגה.

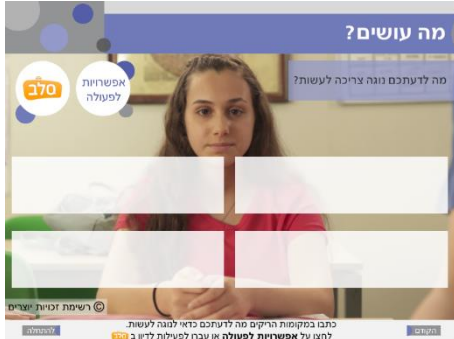
לאחר הצפייה בסרטונים ערכו בכיתה סקר. לחצו על ה - Like כמספר התלמידים המסכימים עם כל עמדה.

התלמידים יכולים להוסיף בעמודה "אחר" נקודת מבט נוספת. תוכלו לשאול את התלמידים בסיוע הסקר:

- מה דעתכם על תוצאות הסקר?
- האם יש עמדה שאתם ממש לא מסכימים איתה? איזו? מדוע?

- האם יש מצבים שבהם חייבים לשתף מבוגר? מהם?

שקופית 8: מה עושים?

בשקופית זו התלמידים יכולים להוסיף בשדות הריקים עצות לנוגה. תוכלו להשתמש באפליקציית סל"ב. בלחיצה על כפתור "סל"ב" תופיע השאלה – "מה אתם הייתם עושים במקום נוגה?". תוכלו לשאול את התלמידים במהלך הדיון:

- מה ההבדל בין הלשנה לדיווח?
- מה חשוב יותר – לשמור אמונים לחבר או לשתף מבוגר במקרה של דאגה? מה השיקולים לכאן ולכאן?
- איך לדעתכם מאיה תגיב כשתגלה שסיפרו למישהו מבוגר על כוונתיה לברוח? מה היא תרגיש?

בלחיצה על הכפתור - "אפשרויות לפעולה" יעלו אפשרויות נוספות לפעולה עבור נוגה:

- ליצור קשר עם ההורים של מאיה ולדבר אתם.
- לפנות לאיש צוות מבית הספר שסומכים עליו.
- לכתוב הודעה להורים של מאיה (אפילו בלי להזדהות).
- ללכת עם עוד חבר/ה לדבר עם היועצת/המורה.